

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

MINISTERUL DE INTERNE
INSPECTORATUL JUDEȚEAN BISTRITA NASAUD
= SECURITATE =

h.001161

cf
STRICT SECRET
Ex.nr. 1

I N T I L N I R E A
=====

cu informatorul "H-33"
25.03.1975, orele 12 - 14.
Casa : "MARIA"
Participă ind. 103.

I. = Informatorul
E. = Ind. 103

E. = S-o luăm de sămbătă, să vedem cum să desfășură spectacolul!

I. = Sâmbătă după masă, pe la orele 17, Horvath s-a dus la Casa de cultură pentru aranjarea scenei, a face pregătirile necesare desfășurării spectacolului. Noi pe lâk 19 am ajuns acolo, el era foarte nervos și ca să nu uit treaba asta, spun de la început, că în timpul spectacolului i-a spus lui Bako că dacă nu va face o plîngere la tov. CRACIUN POMPEI să n-aibă el noroc și sănătate, că treaba asta e o sabotare a acțiunii respective.

E. = A fost sabotată acțiunea spectacolului?

I. = Da, în sensul că afară de bateristul domnul Miki, e angajat acum la Casa de cultură, un tigănuș, numai domnul Miki aşa i se spune, care a cîntat pe la "Ciocirlia", pe la "Han" la chitară.

E. = Tânăr, bătrîn?

I. = Destul de Tânăr, în nici un caz nu are mai mult de 20 de ani și ceva. El ia spus: Domnul Horvath sămătă săt angajat la o nuntă cu formația lui Lazăr. "Bine, a răspuns Horvath, aven noi acolo baterist de rezervă, hai că nu o să fie chitarist pîcă el practic nu cîntă la chitară, dacă venea el la baterie, și a participat aproape la toate repetițiile, aşa de bunăvoie, practic el nu a fost chemat însă cînd aveam repetiții mai lua el chitară și mai acompania și astfel participa la toate activitățile și Horvath ivindu-i-se acest prilej ivindu-se acest prilej normal că nu va renunța la el în viitor. Cînd ajunge Horvath sămătă acolo, baterii nu, chitară nu, stația de amplificare de asemenea luată, aşa că practic totul s-a cam luat. Doamna Botos, nevasta lui Cornel, respectiv Elvira, n-a spus că merge și ea la nuntă, deci și ea angajată la nuntă, totuși să ne trezim fără ea, însă o mică paranteză, femeia a fost corectă, a venit pe la 20 și ceva și s-a interesat cum decurge programul, practic cînd are ea de lucru și i-am spus că numai în partea a 2-a săt cîntecele respective, la care să fie și ea și atunci a fost prezentă la spectacol.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 2 -

Intre timp s-a făcut rost și de stație de amplificare, deci pînă la urmă n-a fost nimic din toată revolta lui Horvath, în sensul că am avut tot ceea ce neea trebuit.

Tot timpul spectacolului în cabinea aceea unde sănt instalăriile electrice pt. sală a stat un tip îmbrăcat în haină de piele, de care nimeni nu știe cine e și la început cîțiva din vechea gardă, mai precis Horvath, și nevastăsa, doamna Kantor, au început să-și pună probleme, spunîns că tipul sigur este de la securitate.

E. = Dar cine a fost?

I. = Nu știu.

E. = Dar ce căuta acolo?

I. = Sincer să fiu, uite că nu știu cine a fost tipul, a stat absolut tot timpul acolo și se uita în culise.

E. = Dar de ce nu l-ați dat afară?

I. = Desi, nu a făcut nimic pe la aparatură, a stat practic acolo. Ca pînă la urmă să deduc eu ceva, este acolo un angajat la Casa de cultură, pe nume Kovaci, care-i și fochist, un fel de administrator, un fel de _____, și după ce a început balul l-am văzut că stă de vorbă cu el, dar nu mi-a fost prezentat, în concluzie nu s-a știut și cel puțin eu nu știu nici la ora actuală cine era tipul.

E. = Si probabil a dat naștere la unele discuții?

I. = Destul de tînăr, toto de vreo 22-18 ani în orice caz, îmbrăcat în palton de piele, mai scund, se poate sta de vorbă cu Kovaci, care a discutat măi mult timp cu el în cabina respectivă. Eu nu m-am băgat pt. că am considerat că-i un prieten cunoscut de al lui. Însă a fost destul să se pună niște întrebări între patru ochi. Adică de exemplu și pe mine m-a întrebat doamna Kantor că cine-i, nu-l cunosc pe tipul acela cine o fi și am auzit alte discuții, Piri Horvath și cu el și cu Kicit, și eram și eu, deci chiar atunci ajunsesem, spuneau că apoi nu contează deoarece sigur e de la "Casa sură".

E. = "Casa sură"? Așa ne spun nouă? Ne îmbogățim cultura generală.

I. = A început spectacolul, totul a decurs normal, sincer să fiu, consider că nu s-a făcut vreo depășire în timpul spectacolului a ceea ce e permis, indiferent din toate punctele de vedere luat. Dar totuși să luăm în ordine.

- Cîntă fata lui Horvath și cu Biksooc Aha în deschidere melodia "Vîntul de privăvară aduce ploi".

E. = Fata lui Biksooc de la televizoare?

I. = Aceea, da, care-i elevă în anul II la Liceul "A. Mușescu" secția maghiară. După ce termină cîntecul respectiv, apare Horvath pe scenă, cortina lăsată jos și spune intențiile, ea este prima de acest fel, de a organiza deci un asemenea spectacol și că "Vîntul de primăvară" care aduce ploi, cel de vară o să aducă averse, adică că va urma, deci este începutul și căva urma. Si iată că mă am găsit răspuns și la întrebarea care nu știam data trecută, cînd am discutat, cum s-a făcut recrutarea, să zic așa: păi uite Horvath a spus, pe scenă, către sală, către toți cei 600-700 spectatori, în orice caz sala a fost ticsită, ca tineri, vîrstnici, cum ar fi, care simt că au în ei puțin talent, știu să cînte, să dansoze, doresc să cînte sau să danseze, se pricep la teatru, sănt cu inimă deschisă așteptăți joi 27.03.1975, orele 18 la Casa de cultură, unde se va lansa marea piesă a lui Moritz Zigmond, de fapt o piesă clasică a literaturii maghiare "URYMURY" care se traduce "Cheful boieresc". Deci s-a spus clar că asta este inten-

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 3 -

ția de a îmbogăți activitatea echipei de teatru și nu numai a echipei de teatru ci în general a activității cultural artistice în rîndul populației maghiare, și sănătatei cei doritori să ne caute, joi după masă la orele 18-19 la Casa de cultură. Cert că joi categoric vor veni.

E. = În continuare spectacolul s-a desfășurat normal?

I. = Da, normal, aproape de piesă, de comedie aceasta într-un act, ce am prezentat-o, s-a adeverit pînă la urmă și la spectacol a spus Horvath replica aceea care nu este în text, am consultat originalul, a fi "vreun director de la altă școală" dar care are mutră de timpit, așa de idiot, cam așa ar ~~șă se spună~~ reiești. A spus în timpul spectacolului acest lucru. În rest tot spectacolul a avut succes, s-a cam prelungit consider eu că nu a început numai la 20, 30 și a durat pînă la 24, însă nu au regrețat nici unul din membrii trupei, spuneau că: "măcar știu oamenii pentru ce au dat banii", că le-am dat pentru ce au plătit. A fost cu intrare, 8,6 lei și 3 lei pentru elevi, s-a plătit sala, muzica și restul, mă rug sănătatele aranjamentele lui Bako, aceleia nu le știm noi, puțini cunosc ce face el.

E. = După spectacol a venit balul?

I. = La sfîrșitul spectacolului a ieșit din nou Piri Horvath, ea a fost una din prezentatoare, și-a spus din nou ce vorbise Horvath cu "Vînt l de primăvară" și acum urmează avrsele, ploile torrentiale de primăvară, pînă dimineață bal, 5 lei intrarea.

E. = Să au rămas?

I. = Au rămas pt. că s-au închis, Bako a făcut o mică diversiune, a închis toate ușile din față, practic lumea a fost obligată să iasă prin spate, acolo era lîngă scenă "Barul" de la O.N.T. și oamenii consumind, mulți au intrat, însă Bako a spus că numai 76 au intrat, însă spune el așa că să-i rămînă și lui din bani, mare șmecher este, 200-300 lei ciupește la spectacol cel puțin.

E. = Nu vorbi?

I. = Sigur, știe el cum să rezolve problemele, încasator a fost un însotitor de tren sau mecanic de locomotivă, dar de multe ori el stă la întâmpinare, e român tipul, nu știu cum îl cheamă. A început balul, la un moment dat cînd am văzut că nu e nici o mișcare am băut o bere cu nevastămea, eram și cu fetita, ne-am îmbrăcat ca să plecăm, atunci fuge Horvath după mine că haide mă să intrăm să bem o bere și noi, intrăm în sala de repetiții, acolo era și Bako, acesta a plătit cîte o bere, după aceia a adus o ladă de bere, dar nu a ajuns la toți, deci am fost mai mulți de 20, cîți sănătate în echipă de teatru, după aceea a dat cîte un cîrnat cu muștar și o felie de pîine. Apropo, de participarea la spectacol se poate afla perfect numele tuturor participanților după listă ce se află la Directiunea casei de cultură, întocmită de Bako pt. acoperirea cheltuielilor respective. Noi am avea dreptul la 6 lei pe repetiție, respectiv 12 lei pe spectacol, s-a întocmit această listă de către noi și prin aceasta Bako se justifică pe bază de semnătură. Eu am văzut numărul, total erau 30-32 cam așa ceva, în afară de Botoș Elvira, Baratoși Atila, și alții membri ai orchestrei care au plecat, nu au stat la bal.

E. = Baratoși a plecat, nu ai avut ocazia să-l atragi la o bere?

I. = Nu, probabil era cu nevastăsa în sală, știu eu probabil nu se întâlnește în colectivul respectiv, deci asta va mai dura pînă el se va simți și integra cu totul de la egal la egal cu restul trupei.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 4 -

Acolo Horvath a mulțumit tuturor pt. aportul adus, pentru reușita spectacolului și a dat tonul la cîntec și s-a cîntat pînă la 4 dimineața-.

E. = In principiu ce s-a cîntat?

I. = In general cîntece populare maghiare, nu se poate pune problema unor cîntece interzise, nepermise.

E. = Foarte bine, nu s-au cîntat cîntece fasciste, hortiste?

I. = Nu, sigur, pînă la urmă s-a ajuns ca doi băieți din orchestră care au acompaniat au început să cînte la instrument. Cei doi sunt de la Uzina de utilaj Bistrița. Foarte subtil, cîte o pereche intrau în sală pentru a dansa, pînă la urmă aproape toți au intrat și au participat la cîntat. Totul a durat pînă pe la 4 și eu nu am plecat pînă ce s-a terminat totul, pt. că mă simteam în misiune. Am mai stat acolo cu Bako, am mai văzut niște mîsmașuri, l-au cam fentat muzicanții pt. că au cerut 750 lei = cu 150 pe căciulă, pt. 4 ore, dar din ele cel puțin o oră nu s-a cîntat, și vorba aceea au adus pe surdul acela de Corci, nu știu cum îl cheamă precis, la ăla ia dat 20-25 lei pt. că a bătut și el acolo și restul a pus familia Tini în buzunar, Tini îl cheamă pe muzicanții aceia, dar și cu ei există listă separată la direcția Casei de cultură. Bako s-a enervat pe muzicanți în special pe bătrînul Tini cu violoncelul pt. că e un escroc, știu eu și că uite cum îl _____ și să nu-l mai văd pe acolo.

Pe urmă am plecat acasă împreună cu Bako. Cu el am avut niște discuții mai intime în seara respectivă, cum nu-l poate el suferi pe tov. ILOVAN cînd era secretar de partid, cîte rele i-a făcut omul acela pt. că o dată la o sedință i-a spus : că pt. ce el este maghiar" de aceia vă bateti joc și pe urmă de atunci l-a persecutat și a avut necazuri și că de acolo au plecat și necazurile cu piesa "INMÂTATOAREA" și la afirmația lui "că de ce în fond , ce aveți împotriva mea, deci numai faptul că sunți maghiar?", și că bine că a ajuns unde a acuma, pentru că nu mai e aşa mare dumnezeu. Acestea au fost expresiile lui.

E. = Probabil că pe undeva au niște chestii personale.

I. = Cred că aşa stau lucrurile sătă la sută și mi-a mai spus, a mai făcut o afirmație spunîns că el nu știe cine poatesă aibă ceva împotriva/unor asemenea manifestări, că în fond eu și pe mine nu mă intereseză, eu tin foarte mult și la cîntecele populare românesti s.m.d., dar dacă aşa e, dacă legea ne permite noi de ce nu am putea face cît mai des treburile acestea.

E. = Dar nu-l oprește nimeni!

I. = Ideia lui Horvath și Pirușca, care mîine vreau să plece la Cireșoaia, că acuma sămbătă se va repeta spectacolul fără elevi, deci partea ce a fost cu elevi se va scoate, și în locul numerelor respective se vor mai introduce alte cîntece, se va repeta deci spectacolul acuma sămbătă la Cireșoaia,. Acuma și aici va fi cu cîntec pt. că acolo este obieciul acesta de crăciun și paști, se organizează un bal de 3 zile, adică duminică după masă va începe balul respectiv, luni cînd se merge la udat și marti a treia zi de paști ei tot în bal vor sta și de aceea noi să mergem de sămbătă să ne facem toate poftele din zilele respective.

Deci acțiunea practic se continuă, acuma ar fi și stupid să se mai meargă cu acest spectacol și în alte localități, dar nu este exclus, să vedem.

E. = Szilagy a fost la spectacol și bal?

I. = A fost la spectacol, l-am văzut în sală în rîndul 7-8, era un loc liber lîngă el, probabil pt. nevastăsa, însă probabil

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 5 -

nu au avut cu cine lăsa copilul și de aceia a lipsit ea. A doua zi ne-a felicitat, în sfîrșit mi-a spus că a văzut un "VASERCUP" reușit în mine, ceea ce tradus înseamnă "Cap Sec", adică de ce numele este sugestiv pt. că în piesă el pretinde că nu știe nimic și de aceia solicită să i se restituie banii de școlarizare. A felicitat-o pe Piri Horvath, ca prezentatoare pe lîngă nevasta lui Borșos Ionci, care este româncă, și Szoneni Margo, pt. că ea și-ar fi luat un rol principal în toată acțiunea aceasta.

E. = Nevasta lui Niki Szoreni?

I. = Însă ea mai puțin prezenta, însă a născocit, și asta a fost unul din evenimentele intermediare ale discuțiilor anterioare, că ea Piri H. face niște momente veselă, hazlă, din viață de 20-19 ani ai echipei de teatru maghiare din Bistrița. Adică niște momente veselă care s-au petrecut cu ocazia unor deplasări a echipei de teatru prin diferite localități ale județului cu diferită piese de teatru. Ce e de lăudat s-a amintit de piesa "INVATATOAREA", însă nu s-a pomenit de conflictele legate de ea, deci practic numai momentele veselă, hazlă (se povestesc aceste momente).

E. = Deci niște simpatice. Dar Kerekes nu a mai fost pe la activitățile respective?

I. = A fost și a recitat o poezie.

E. = Cum o cheamă de fată?

I. = TÓRÓ ERSZEBET.

E. = Mai are frați și surori în Bistrița?

I. = Părinții sănt aici în Bistrița și mai are niște neamuri în Tonciu.

E. = Cum este văzută de Horvath și ceilalți profesori pt. faptul că s-a căsătorit cu un român?

I. = Ea cu treburile acestea, că dorește să participe la activitatea echipei de teatru amatori în limba maghiară, e destul de bine văzută de ei și toti consideră că este vina bărbatului ei care nu acceptă participarea ei la acțiunile echipei.

E. = Dar pînă atunci cum era văzută în toate discuțiile mai apropiate în niște probleme mai deosebite?

I. = În toate discuțiile era apreciată, intra în toate discuțiile intime în care puteam să intru eu intra și ea.

E. = Deci era o legătură apropiată?

I. = Sigur că da.

E. = Si gîceastă Kantor Elisabeta?

I. = Kicic cum fi mai spun, pt. că este mică, este o femeie foarte serioasă, necăsătorită, a renunțat la toate planurile de viitor în ceea ce privește căsătoria, e de o vîrstă cu Piri, și se împacă bine cu familia Horvath.

E. = Da Simionăș?

I. = Ce să spun ea nu se manifestă în niște treburi car ar depăși, nu este apreciată de cei de la secția maghiară, aşa cum nu este apreciată și Nagy Corci și Lehoszy, aşa nu este apreciată nici ea.

E. = Dar Lehoszy?

I. = Am impresia, dar abă e mai mult ca sigur

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 6 -

stiu precis că în urmă cu mai mulți ani aici în Bistrița cînd unul a cîntat un cîntec naționalist maghiar ar fi fost singurul și par că Horvath, ar fi fost martorii acuzării și din cauza aceasta Szilagy nu-i suportă pe amîndoi și cînd are ocazia îi amînteste lui Horvath și își bate joc de el și în acest fel îi-a arătat Szilagy adevărata față.

E. = Si pe Nagy?

I. = Pe Nagy Corci îl consideră un del de turnător, nu pentru organele securității,mai puțin, ci pentru direcțiună, îl știu un fel de ,aventurier, carierist, indiferent de ce mijloace se folosește.

E. = Cu Baratoși, deci nu ai avut ocazia?

I. = Sînt posibilități de viitor, pentru că de el va fi nevoie la piesa "Chef boieresc", acum de exemplu ne cunoaștem, posibilități sînt, acum nu pot trece pe stradă să nu oprim și să discutăm, păcat că nu a stat la bal că mergeam la el să servim împreună cîte o bere, însă a dispărut ca prin minune, am impresia că a mers cu ~~maghiar~~ nevestă-sa, pentru că nu se simtea integrat în colectiv, ori a fost și el invitat la nunta respectivă.

E. = Ce vreau să te mai întreb, cu Borșos te cunoști mai de mult. Cum am face să pătrunzi mai mult în gîndurile lui, relațiile lui cu Horvath și cu alți maghiari din Bistrița.

I. = Nu este greu de loc, de două ori pe săptămînă o să mă văd la repetiții cu el, Pe urmă l-am chemat afară pt. a discuta o problemă cu el, eu știam că sînt în relații mai bune cu Horvath, decît cum sînt eu de exemplu, datorită unor motive cunoscute, să zicem, nu, însă răspunzînd la întrebarea pe care i-am zis-o a rezultat că nu-i chiar așa. Însă dacă vă spun despre ce e vorba o să vă dati seama că e și normal să nu fi știut ce l-am întrebăt. L-am întrebat dacă știe cum vor fi repartizate rolurile în viitoarea piesă și personajele respective. Nu încapă îndoială că el va fi așa zisul "Csorgoy Ciury", rol complex, eu voi juca rolul principal acela, deci piesa arată ceva, despre epoca respectivă, adică apariția burgheziei și dispariția moșierimii. Acel boier începe să-și bea totă avereala pt. că nu mai poate să facă față, se încurcă cu o zilieră care lucrează pe moșia lui, nevestă-sa o femeie foarte rigidă, ea reprezintă practic veleitățile nobilimii încă din școala înaintea epocii respective, dar nu-l mai poate opri pe bărbatul ei. El totuși bazindu-se pe nimica tot, el vrea să facă o agricultură intensivă, din visuri pe care nu se pot face și pînă la urmă, Rozica, ziliera respectivă, îl însală și ea cu un ziarist, rol pe care-l va juca Borșos Ionci, care înebunit de frumusetea ei, tinerețea ei de 19 ani, îi propune să meargă cu el la Buda-pesta, dar nici el nenorocitul nu dispunde de bani. Deci asta era întrebarea, cine va fi femeiea? ~~Mixaxaxax~~ Cînd personajul principal vede situația în care a ajuns, se duce afară pe moșie și se apucă de un chef monstru tiganii și dîndu-și seama că e părăsit dă foc acela progresist al apariției noii societăți, burgheziei, adică lumea aceea nu mai are ce conta. Rămîne cu semnul întrebării cum se concepe piesa respectivă. Si să revin la întrebarea mea. Am crezut că el știe, discutînd cu el mai mult, mai intim, cine va juca personajul acelei amante tinere. L-am spus să-și dea cuvîntul de onoare, că nu-i va spune nici soției sale, decum altora, să-mi spui cine va juca rolul respectiv pt. că mă interesează de reușita spectacolului. Si-a dat cuvîntul de onoare că el nu știe nimic, nu știu, nici nu am discutat despre problema asta și mă cam depășesc nu sîntem noi chiar în așa relații intime cu Horvath să-mi spună.

Sînt două variante deocamdată, ce am auzit eu de la soția mea, care a discutat cu doamna Margo Szöreni, care i-a

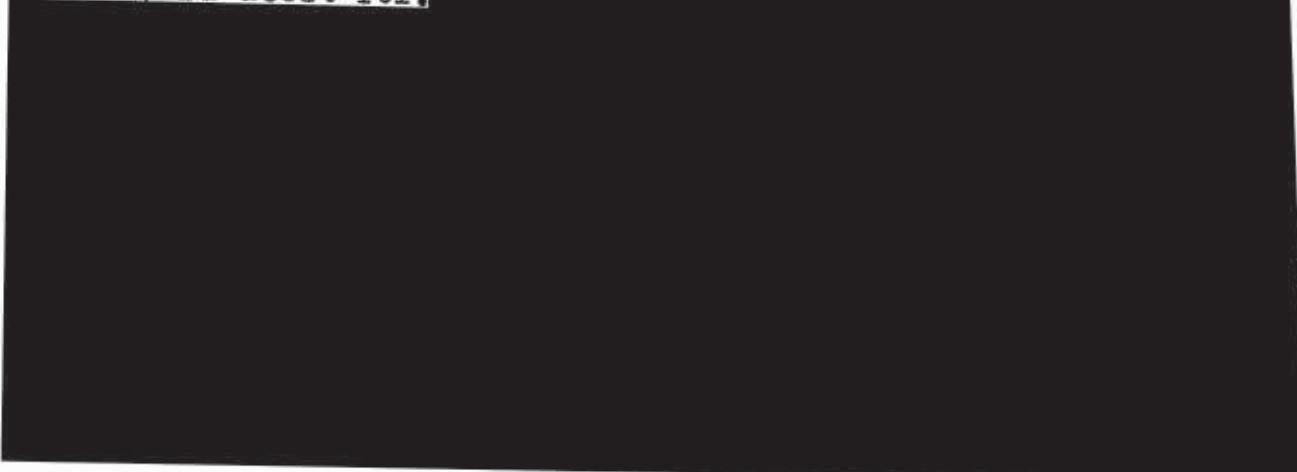
C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

- 7 -

spus neveste-mi că dacă Piri Horvath ar dori să joace roșul principal ea va fi prima care îi va spune că nu mai ține, că nu poate fi nici de 28 de nai nu de 18 ani, și că ar fi vorba de soția lui Birșoș, respectiv Cristina. Dar Borșoș a spus către mine că dacă soția lui, care este româncă, știe cum știe ungurește, acest lucru i se datorește lui în primul rînd, dar eu nu o văd.

E. = E frumoasă?

I. Da, lucrează ca asistentă de farmacie la Polyclinică, la farmacia pt. copii. Nu e o frumusețe, dar e simpatică, e de viață, corectă și ea dacă ar putea face efortul acesta va fi foarte bună, însă din zelul în care am văzut eu că a intervenit și Piri să pună în scenă piesa respectivă, de pregătirile ei (s-a pus pe sură de slăbire, și-a făcut rost de codite), eu cred că ea va acapara acest rol.

copiat după redare.
dac.B.V./ 4 ex.
1 ex. la dos. "KALMAN"
1 ex. la dos. "POPESCU"
1 ex. la dos. "
1 ex. la dos. "PESCARU DAN".
RD/191/167/20.05.1975